

loch.pdf (дата звернення: 21.02.2024).

9. Федченко В. М., Бадалова Т. Г. Інтерпол, як суб'єкт екстрадиційних правовідносин у кримінальному провадженні. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія : Право, публічне управління та адміністрування. Вип. 4. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-4-01-06/2022-4-01-06> (дата звернення: 22.02.2024).

10. Правові перешкоди притягнення до відповідальності за воєнні злочини в Україні. URL: <https://civilimplus.org/uk/publications/pravovipereshkodi-prityagnennya-do-vidpovidalnosti-za-voynni-zlochiny-v-ukrayini/> (дата звернення: 22.02.2024).

11. Задорожний О. П. Сучасні тенденції вирішення проблемних питань, що виникають в процесі притягнення до кримінальної відповідальності за воєнні злочини та розшуку військових злочинців. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. URL: http://sej.org.ua/12_2022/103.pdf (дата звернення: 22.02.2024).

12. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду, офіційний переклад. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 22.02.2024).

13. Про зупинення дії та вихід з Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах та Протоколу до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 року : Закон України від 01.12.2022 № 2783-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T222783> (дата звернення: 23.02.2024).

УДК 343.985:343.431

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/658-659

Олександр БОРОДІН

ад'юнкт кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ЗАСОБУ РОЗСЛІДУВАННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Тактичні операції, при вмілому та ефективному їх застосуванні, є досить дієвим засобом розслідування будь-якої категорії кримінальних правопорушень. Не є винятком і кримінальні провадження за фактом торгівлі людьми, вчиненої в умовах збройних конфліктів.

Ми повністю підтримуємо позицію Р. Л. Степанюка, який наголошував на тому, що значення тактичних операцій в структурі методики розслідування є дуже важливим. Вчений-криміналіст сформулював визначення досліджуваної категорії так: комплекс слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших заходів, спрямованих на виконання проміжного завдання розслідування у певній слідчій ситуації. Крім того, дослідник зауважував, що типові тактичні операції являють собою визначені на підставі узагальнення слідчої практики алгоритми дій уповноваженої особи, спрямовані на вирішення проміжних завдань, що виникають на певних етапах розслідування у конкретних типових слідчих ситуаціях [4, с. 31]. Як бачимо, науковець акцентував саме на обов'язковій реалізації завдань кримінального провадження завдяки правильному та ефективному використанню окремих тактичних операцій.

Вважаємо правильним твердження К. О. Чаплинського, який вказував на те, що «...тактичне забезпечення розслідування злочинів є невід'ємною частиною комплексу проблем, що пов'язані з вивченням та використанням закономірностей збирання джерел інформації для формування судових доказів. Їх актуальність і важливість пояснюється тим значенням (кримінально-процесуальним і криміналістичним), яке має тактичне забезпечення в процесі доказування, тією роллю, яку значення тактичного забезпечення відіграє як стимул розвитку, удосконалення її засобів і методів у криміналістичній науці. Останнім часом з'явилися нові науково-технічні засоби пошуку, дослідження, фіксації та вилучення криміналістичної інформації, що спонукає до перегляду низки процесуальних положень, технічних і тактичних рекомендацій стосовно тактичного забезпечення досудових стадій кримінального судочинства» [5, с. 18]. Тобто дослідник доречно визначає тактичне забезпечення досудового розслідування як окреме криміналістичне вчення, що містить

систему наукових положень і рекомендацій щодо організації та планування розслідування, а також тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

А вже О. П. Кузьменко говорить про те, що потреба у проведенні тактичної операції у практичній діяльності постає насамперед у тих випадках, коли перед уповноваженою особою виникає певне окреме завдання розслідування, а саме ізольоване застосування слідчих (розшукових) дій або інших процесуальних дій для його виконання є недостатньо ефективним, пов'язане з додатковими витратами часу, технічних засобів та матеріальних ресурсів. Як бачимо, автор акцентує на тому, що безпосередньо для вирішення окремих тактичних завдань досудового розслідування варто впроваджувати в практичну діяльність окремі тактичні комплекси (тактичні операції), що ми повністю підтримуємо [3, с. 120–121].

Також вважаємо досить правильною думку М. М. Єфімова, який зазначає, що система криміналістичного забезпечення «...складається з наукового, методичного, техніко-криміналістичного та тактико-криміналістичного забезпечення. Створення ґрунтовної системи криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності потребує обов'язкового вивчення наукових доробок і дослідження судово-слідчої практики стосовно визначеної категорії діянь для формулювання найбільш ефективних способів і методів його застосування» [2, с. 227]. Тобто формування дієвої системи криміналістичного забезпечення розслідування торгівлі людьми, вчиненої в умовах збройних конфліктів, полягає, зокрема, і в створенні певної системи тактичних операцій, які будуть вирішувати конкретні завдання визначеної категорії кримінальних проваджень.

Щодо формулювання поняття визначеної криміналістичної категорії, то, зокрема, П. Д. Біленчук та В. І. Перкін вказали, що «...тактична операція – це комплекс слідчих дій, оперативно-розшукових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на досягнення конкретної мети в ході розслідування злочинів» [1, с. 16].

Але, все ж таки, найбільш оптимальним, на нашу думку, є визначення, надане С. С. Чернявським, як-от: «Тактична операція є комплексом слідчих дій, а також оперативно-розшукових й інших заходів, що пов'язані метою вирішення тактичного завдання розслідування та здійснюються за єдиним планом» [6, с. 19].

Підбиваючи підсумок, наголосимо, що формування дієвої системи криміналістичного забезпечення розслідування торгівлі людьми, вчиненої в умовах збройних конфліктів, полягає, зокрема, і в створенні певної системи тактичних операцій, які будуть вирішувати конкретні завдання визначеної категорії кримінальних проваджень. Крім того, нами було сформульоване авторське визначення даної дефініції наступним чином: тактична операція – це система слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних заходів, які спрямовані на реалізацію певного тактичного завдання, ефективне вирішення якого має важливе значення для успішного розслідування окремого кримінального правопорушення.

1. Біленчук П. Д., Перкін В. І. Тактичні прийоми, тактичні комбінації та тактичні операції в розслідуванні злочинів : навч. посіб. Київ, 1996. 32 с.

2. Єфімов М. М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 224–228.

3. Кузьменко О. П. Початковий етап розслідування масових заворушень : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2017. 225 с.

4. Степанюк Р. Л. Теоретичні засади методики розслідування злочинів, вчинених у бюджетній сфері України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2012. 40 с.

5. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 560 с.

6. Чернявський С. С. Теоретичні та практичні основи методики розслідування фінансового шахрайства : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2010. 36 с.